

Szimbolizáció

Bizonyos dolgok (születés, halál, szeretkezés, erőszak stb.) a színpadon szimbolizáción keresztül jelennek meg (lásd a görög színházban jelenlevő „ob szkéné” jeleneteket). Nietzsche *A tragédia születése* (1871) című művében ezzel magyarázza a színház születését is: hol végződik a rítus és hol kezdődik a színház.

- szertartások: a résztvevők meg vannak győződve isten jelenlétéről
- előadások: szimbolikusan jelenítették meg a transzcendens jelenlétét (beleélés, megértés, átélés, szórakozás)

Kontraszt

Az ellentétekre építünk. Eseményeket hangsúlyoz, felerősít és kiemel.

- monológ/dialógus
- sokszereplős részek/egy vagy kétszereplős részek stb.

És végül ne felejtjük el megemlíteni néhány dramaturgot a mai magyar színházi életből!

A színházi mesterségeket taglaló – ajánlott – tétel tartalma minden évben változtatható. Számomra az idegen nyelv tanításának szempontjából kétszeresen hasznos, hisz itt a nyelv mint alpanyag és a színházi látásmód kapcsolódik össze: párhuzamosan mindkét területre elvisz. Széleskörű (magyar vagy idegen) nyelvgyakorlási lehetőséget biztosít, konkrét dramaturgiai feladatokkal.

A fent leírt óravázlat pusztán elméleti előkészítés a nyelv egy célirányos (színpadi) használatának megismeréséhez. Alapszinten – középfokon.

Női formák

Féder Márta

Csoport jellemzői: tanárképzős hallgatók (pl. magyar szak) kb. 16 fős csoportjára tervezett játék

Téma: Megkérdőjelezhető-e egy tanár szakmai döntése a szülők és az iskolavezetés részéről?

Saját szakmai értékeit tekintse-e mércének a tanár, vagy a szülők, avagy a közvetlen felettesei által preferált nézeteket? Esetleg ezektől gyökeresen eltérő követelmények való megfelelést válassza? Felvállalhatja-e egy tanár azt, hogy a szülők által az iskolának adott „pedagógiai megrendeléstől” gyökeresen különböző nevelési elvek mentén tanítsa, nevelje diákjait?

Fókusz: Felvállalja-e Linda, hogy hibázott, vagy ragaszkodik szakmai-nevelési elveihez? (Vállalja-e, hogy nyilvánosan bocsánatot kér és a továbbiakban az iskola fenntartóinak, valamint a szülők elvárásainak megfelelően folytatja munkáját?)

Tanulási terület: értékek képviselete, érdekek képviselete, szakmai-nevelési elvek és társadalmi elvárások összeegyeztetése, önazonosság, konfliktuskezelés, műelemzés, képolvasás

Időkeret: 2x45 perc

Tér: osztályterem

Történetváz: 2006 májusa, Reading (angliai város Berkshire megyében, Londontól 66 km-re nyugatra, a Temze partján) magániskolája; Linda (27) már egy éve tanít itt rajzot, művészettörténetet, esztétikát és médiaismeretet 14-18 éveseknek. A legutóbbi tanulmányi kiránduláson elvitte diákjait egy modern-kortárs vizuális művészeti alkotásokat bemutató, provokatív kiállításra. Az élmény – Linda szándéka szerint – heves vitákat generált a diákok között. A történetek után néhány felháborodott szülő botrányt kavart. Az iskola igazgatója ezek után döntés elé állítja a tanárt, vállalja-e, hogy nyilvánosan bocsánatot kér, és a továbbiakban az iskola-fenntartók és a szülők elvárásainak megfelelően folytatja munkáját, avagy elbocsájtják.

1. Tanári narráció

Történetünk 2008-ban játszódik, és egy 27 éves tanárnőről, Lindáról szól, aki egy éve tanít rajzot, művészettörténetet, esztétikát, médiaismeretet egy readingi magániskolában (fizetős elitiskola jól szituált szülők gyerekeinek, Londontól 66 km-re). Linda fotószakot is végzett, több kiállítása volt már, mégis inkább a tanítást választotta hivatásául. 18 éves kora óta kollégiumokban, albérletekben lakik, szüleitől távol.

2. Szövegre épülő munkaformák

A tanár által előre megírt szövegeket kapják meg a résztvevők (három csoportban dolgozunk, minden csoportnak jut egy-egy szöveg).

a) Adatlapja egy közösségi portálon

Név: *Linda Melton*

Ismerősök száma: *615*

Város, ország: *Reading, Anglia*

Nem: *Nő*

Családi állapot: *kapcsolatban*

Életkor: *27*

Magamról: *Mindenre tudok magyarázatot találni, legfeljebb nem stimmel.*

Szeretek mindig egyszerre 100 dologgal foglalkozni... Boldog vagyok, ha fotózhatok, festhetek, rajzolhatok, tervezhetek – bármit, csak kreatív legyen!

Ezt csinálom, mikor dolgozom: nevelek és nevelnek:), rajzot, művészettörténetet, esztétikát és médiaismeretet tanítok 14-18 éveseknek

Ezt csinálom, mikor nem dolgozom: mindenfélét, de nem eleget: fotó, kiállítás, mozi, zene, utazás, alvás

Klubtagságai: *ModernArt, FullArt Galéria, Minden, ami streetart, Bringások klubja, hellodesign, Londoni Művészeti Egyetem, hivatalos Velencei Biennálé oldal*

Munkahelyek: *2007 – Shiplake College, Reading*

2004-2007 FullArt Galéria

Iskolák: *1999-2004 Westminster & Kingsway College, London/fotó szak*

b) Részlet Linda internetes hozzászólásából, egy művészeti neveléssel kapcsolatos honlapon

Hihetetlen az, ami ma a középiskolában művészeti oktatás címén történik. Az valami elképesztő. Egy közhelyes, merev – és nem is idejétmúlt, mert még az is valami dicsérő jelző lenne – kreativitásellenes légkör van jelen az iskolákban. Képtelenek a tanárok bármit is kezdeni olyan jelenségekkel, aminek a megítélésére a tankönyvben nincs minta. Egyszerűen elidegenítik a tanulókat a saját kreativitásuktól, és így távol tartanak generációkat a kortárs kultúra megismerésétől.

c) Egy cetli, amelyre Linda egy idézetet írt fel, amit valahol olvasott

...művészetet bármiből, bárhol lehet csinálni, a művészet örökéletű és múlandó is lehet, bármilyen célt szolgálhat, vagy lehet teljesen céltalan is, az élet és művészet végső soron egy és ugyanaz...

A szövegek alapján próbáljunk meg minél több következtetést levonni Linda tulajdonságaira vonatkozóan, három csoportban – utána egész csoportban összegezve!

3. Kellékhasználat + akusztikus konvenció

a) diplomamunkája egy londoni hajléktalanokról készített fotósorozat volt, ebből két kép⁷

b) design ékszer (nem drága, de nagyon egyedi – a jelenlegi barátjától kapta)

c) kedvenc zene (elvont, intellektuális – szólhat, miközben tárgyakat megnézzük)

A tárgyak és a zene alapján próbáljunk meg minél több következtetést levonni Linda jellemzőire, tulajdonságaira vonatkozóan!

4. Szerep a falon

(A konvenció segítségével egész csoportban összegezzük, amit eddig megtudtunk – az egyeztetések során kialakult kép áttekintése.)

5. Állóképek

Igaz, Linda még csak egy éve dolgozik a Shiplake-ben, de megszerette a helyet, és a diákjaival is megtalálja a hangot. Nemcsak azért, mert fiatal – a szemlélete és külseje, megjelenése is közel áll a tanítványaihoz. Gyakorlati órái során például sok érdekes és kreatív projektet valósítottak meg tanítványjaival, ezek

⁷ A KELLÉKHASZNÁLATNÁL valóságos tárgyak kerülnek be a játékba, amelyeket a csoporttagok körbe adhatnak. Mindegyik tárgyhöz jár egy mondatnyi információ is. A fotók beszerzéséhez rendkívül gazdag anyagot szolgáltatnak az internetes képmegosztó portálok. (A szerk.)

kiállítás formájában meg is jelentek az iskola előterében (pl. egy graffitivel foglalkozó projekt után a tervekben kiállítást rendeztek, hulladékból kifejező szobrokat készítettek stb.).

Három csoportban készítsünk állóképeket Linda pedagógus-életéből! Jelenítsük meg néhány olyan pillanatot, amikor jól érzi magát pedagógusként, a tanítványai között!

6. Tanári narráció

A hétvégén Linda egyik osztályát (16-17 évesek) Londonba viszi egy modern-kortárs vizuális művészeti alkotásokat bemutató provokatív kiállításra. Célja, hogy a művészet felé nem túl nyitott diákokat véleményformálásra, akár vitára is sarkallja. Olyan alkotásokat szeretne megmutatni, amik mellett nem lehet csak úgy elmenni. A kiállításlátogatás előtt és után is szán időt a látottakra való megfelelő felkészülésre és a reflektálásra.

7. Vizuális konvenció + jelenetek – 3 csoportban, utána megbeszélés

Linda az utóbbi hetekben több kiállítást is megnézett, azzal a céllal, hogy kiválassza azt a kiállítást, ahova elvinné az osztályt. Talált is egy tárlatot a londoni Saatchi Kortárs Képzőművészeti Galériában (NŐI FORMÁK – Wangechi Mutu⁸, kenyai származású, New Yorkban élő képzőművész kollázsalapú művei), melyre elhívta néhány barátját is. Amennyiben ez módunkban áll, vetítsünk ki néhány képet (ellentétes esetben néhány nyomtatott lapra lesz szükségünk)! Készítsünk rövid jeleneteket, ahol Linda és barátai a kiállításon egy-egy látvány előtt (a képet megkapják a csoportok) elemzik a hatást, milyen témákat, erkölcsi kérdéseket vehetnek fel, generalizálnak-e vitákat, véleményalkotásra készítőket-e, illetve szembe-síthetőket-e a diákok az adott alkotásokkal.

Készíthetünk jelenetet más múzeumi látogatók szemszögéből értékelve a kiállított alkotásokat. Nem baj, ha a jelenetek hajlanak a stílusjáték felé – azokban természetesen megjelenhet a humor is. (A drámában jártas csoportoknál a foglalkozás vezetője a csoportmunkához megadhat különböző stílusokat.)

8. Tanári narráció

Linda elvitte az osztályt a kiállításra. A következő héten felháborodott szülői e-mailek érkeztek az iskolába a kiállításlátogatás, a látott alkotások kapcsán (ezek jogosságának vizsgálatára valószínűleg összeül az iskolavezetés, az iskola fenntartói és a szülői munkaközösség). Lindát péntek délutánra behívatta magához az iskola igazgatónője a történekkal kapcsolatban. (Az igazgatónőről tudnunk kell, hogy 58 éves, az iskolát 13 éve vezeti. Konzervatív szemléletű, egyedülálló hölgy, beosztottai szerint kemény, következetes, pedáns. A szülői, illetve iskolafenntartói igényeket – a vele kapcsolatban kialakult közvélekedés szerint – rendre előtérbe helyezi.) Persze a hírek már eljutottak Lindához, a tanári karhoz és a diákokhoz is, konkrétumok nélkül, pletykaszinten.

9. Állóképek (kihangosítással)

Állóképek készítése három csoportban, a következő szituációkban, amikor még konkrétan nem derült ki, milyen szülői panaszok érkeztek, csak pletykák-feltevések terjednek. A csoportok készüljenek arra, hogy az egyes figurákat kihangosíthatjuk (egy-egy mondatot kérhetünk tőlük).

- Az iskola folyosóján, Linda órára siet, a diákok a háta mögött...
- Linda néhány (biztonságra motivált, konfliktuskerülő) kollégájával az iskola könyvtárában...
- Linda barátaival egy pubban...

Az állóképek után egész csoportos egyeztetés, hogy érinthetik Lindát környezete reakciói.

10. Levélrészlet – egyéni munka

Részletek a szülői levelekből: minden résztvevőt arra kérünk, hogy egy-egy mondatot írjon le: milyen felháborodott szülői panaszok érkezhettek, milyen stílusban? A papírokat – felolvasás nélkül – egy helyre gyűjtjük.

11. A szakértő köntösében

Egy televíziós vitafórum keretében két csoportban vizsgáljuk meg a kérdést: az egyik csoport a neveléstudomány konzervatív híveinek szerepében elemzi, hogy milyen hatással lehet a 16-17 évesek lelkiéletére egy ilyen kiállítás megtekintése, míg a másik csoport lelkes képzőművészek szerepében érveljen az ilyen

⁸ A képzőművész rengeteg alkotása tekinthető meg az interneten – a foglalkozás saját csoportra adaptálása során a megvalósító tanár természetesen választhat más, aktuális, provokatív művészi munkára épülő kiállítást is.

műalkotásokkal való találkozás pozitív hatásáról. A tanár a moderátor/műsorvezető szerepében felvezettként a kiállításról megjelent kritikákból idéz, illetve Wangechi Muturól, az alkotóról szolgál háttéranyaggal (1. sz. melléklet). Ez idő alatt a NŐI FORMÁK című kiállítás egyes képei projektorról (ismét) kivetíthetők a háttérben (avagy a kinyomtatott képek „felmutathatók a kamerának”).

12. Gondolatkövetés

Csütörtök éjjel Linda nem tud elaludni, kavarognak a mondatok a fejében a másnapi igazgatói találkozóval kapcsolatban. A csoport kihangosítja Linda gondolatait. (Mit fog az igazgató a fejéhez vágni, hogyan tisztázza magát? Lehet, hogy hibás döntés volt kockázatot vállalnia ezzel a kiállítással?)

13. Stílusváltás – egész csoportos improvizáció

Linda álma: Szürreális álm, amelyben megjelennek a felháborodott szülők (akik Lindát hibáztatják gyermekeik minden problémájáért). A 10. pont levélrészleteiből mindenki húz egyet, és azt a mondatot mondja-használja fel a jelenetben.

(Mindkét játékot fontosnak tartjuk, de ha kevés a rendelkezésre álló idő, akkor javasoljuk választani a 12. és a 13. pont feladatai közül – a tanár lehetőségei szerint.)

14. Fórum-színház

Linda péntek délután az igazgatónő irodájában.

A tanár az igazgatónő szerepében, a csoport a konvenció szerint a jelenet kezdete előtt megegyezhet az indító stratégiában, felkészítheti, majd – tapssal megállítva a jelenetet – instruálhatja, lecserélheti a Linda szerepében lévő játszót.

Az igazgatónő stratégiája: hivatkozik az iskola fenntartóira, félti az intézményt, hogy az elégedetlen szülők elviszik a diákokat más iskolába, egyébként sem kell túl nagy hangsúlyt fektetni a művészeti tárgyra, kevésbé kedélyeket borzoló megoldásokban kellene gondolkodni (csendéletek nézegetése, óvatosan a meztelenséggel), hajlandó eltekinteni a fegyelmitől, elbocsátástól, ha a továbbiakban előzetesen egyeztetett-elfogadott képanyaggal dolgozik a tanár (öncenzúra) stb.

15. Napló, levél – kiscsoportos munka

Linda a történetek után levele(ke)t ír.

Ha elhagyja az iskolát, illetve, ha elfogadja a feltételeket, és az iskolában marad:

- Linda egy művészeti neveléssel kapcsolatos honlapon írja le a történeteket és véleményét, érzéseit.
- Linda e-mail ír az egyik panaszos szülőnek, de nem küldi el.
- Linda e-mail ír az egyik panaszos szülőnek, ezt el is küldi.

16. Szerep a falon

Nézzük meg újra a SZEREP A FALON konvencióval, Linda miben változhatott meg/miben változtatták meg a történetek.

★

Melléklet

Wangechi Mutu (1972-)

New Yorkban élő és alkotó kenyai képzőművész, antropológus. Kollázstecnikával dolgozik, újrashmósít: különböző magazinokból és egyéb nyomtatott anyagokból kivágott részletekből alkotja meg különös alkotásait. Mindennapi képeket, látványokat ütköztet a mitológiai és történelmi narratívával. Képein testrészek, emberi szervek, mikroszkopikus élőlények, növények, gyökerek, orvosi-patológiai ábrák (viktoriánus orvosi diagramok, a méhrákos daganatainak ábrázolása), motorkerékpár alkatrészek képei vagy azok részletei jelennek meg.

Alkotásait tekinthetjük a portré műfaj megújításának is (Archimboldo).

Többrétegű látványai vizuális metaforák, a nézőt gondolkodásra, kérdések felvetésére kényszeríti.

Művei faji, nemi, társadalmi, szociális, esztétikai, etikai problémákat vetnek fel. Sajátos formában (groteszk, időnként rendkívül provokatív módon) mondja el történeteit az afrikai identitásról, a szexuális elnyomásról, migrációról, szépségről, erőszakról, hagyományokról és a médiáról, az illegális gyémántkereskedelemtől és annak következményeiről: az elnyomás és a háború kérdésköréről, a kulturális prekonceptiókról, a nővel szembeni ellentmondásos szerepelvárásokról, a nők kizsákmányolásáról, a prostitúcióról stb.